

İstihdam Stratejisinde Son Durum

Sumru Öz[†]
İnsan Tunalı[‡]

EAF tarafından 18 Aralık 2010 tarihinde düzenlenen “TÜRKİYE’DE İSTİHDAM POLİTİKASI” Konferansı’nda, kapsamlı bir istihdam stratejisine neden acilen gerek duyulduğu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Ekim 2009’da kurduğu İstihdam Danışma Kurulunun çalışmaları kapsamında akademisyenler, uzmanlar ve teknisyenlerin katılımıyla hazırlanan, Bakanlık ve Hükümetçe elden geçirilip Haziran 2010’da açıklanması beklenen istihdam strateji belgesinin son durumu ve belge açıklanmadan uygulamaya konulan parçalı düzenlemeler ele alındı.

Yakın dönem kamuoyu araştırmalarında her zaman en öncelikli sorun olarak ortaya çıkan işsizliğin arkasında bir dizi olgu var. Kök salmış yapısal sorunlar arasında hem oran, hem de sayı olarak yüksek seyreden işsizliğin yanı sıra, düşük istihdam oranı ve tarımdaki dönüşüm nedeniyle tarımdan kopan nüfusun tarım-dışı istihdama uygun olmayan niteliği öne çıkıyor. Popülist

yaklaşımların politikalara yön verdiği 1990lı yıllarda düşürülen emeklilik yaşı düşük istihdam oranının arkasında yatan bir tarihsel olgu. 2000 sonrası dönemde göstergelerin arz yönlü baskılar, talep yönlü kısıtlar ve ekonomik krizlerin etkisiyle daha da kötüleştiğini gözluyoruz. Bu tabloya sosyal koruma politikalarının yetersizliği de eklendiğinde çalışma çağındakilerin sorunlarına el atan kapsamlı bir istihdam stratejisine olan acil gereksinim ortaya çıkıyor.

Yüksek işsizliğin arkasındaki arz yönlü baskının temel nedeni eğitimi tamamlayıp işgücü piyasasına girmeye çalışan 650-750 bin genç. Son on yılda konjonktürel nedenlerle işini kaybedip nitelikleri piyasanın beklentilerinin altında kalan kesim uzunca bir süre işsizler arasında gözlendikten sonra, işgücünün dışına kayıp göstergelere istihdam oranında süregelen bir düşme olarak yansıyor. Başlıca talep yönlü kısıtların ise işgücünü üzerinden alınan yüksek vergiler ve yasaların getirdiği kıdem tazminatı gibi katılıklar olduğu söylenebilir. Yüksek işgücü maliyeti tecrübesiz gençlerin işe alımında caydırıcı bir faktör olmanın yanı sıra, kayıt dışında çalışmayı da besleyen bir unsur.

2000 sonrasında ortaya çıkan örüntü ekonomik krizlerle birlikte artan işsizlik oranının, kriz sonrasında gözlenen hızlı toparlanmaya rağmen yeterince düşmeyip kriz öncesi düzeyinden daha yukarıda kalması. 2008’deki küresel krizde hızlı yükselen işsizliğe karşı alınan tedbirler arasında kadın ve gençlere yönelik teşvikler ve kısa çalışma ödeneği uygulaması olumlu yaklaşımlar olarak öne çıkıyor. Ancak İşsizlik Sigorta Fonunun kurgusundaki eksikler hala doldurulamadı. İşsizlerin olsa olsa %9’unun yararlanabildiği işsizlik sigortasının kapsamının çok dar, ödeneğin

[†] Dr., Koç Üniversitesi-TÜSİAD EAF, soz@ku.edu.tr

[‡] Doç. Dr., Koç Üniversitesi, itunali@ku.edu.tr

miktar ve süresinin ise yetersiz olduğunu söylemek mümkün. 2002'den bu yana gelişmeyle birlikte sosyal politikalar da yetersiz ve tüm bu köklü sorunlarla baş edebilmesi için iş piyasasının dışında kalanların çalışmaya yatkınlığını artırmaya yönelik bir istihdam stratejisine gereksinim var.

Konferans kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Birol Aydemir ön hazırlıkları Haziran 2010'da tamamlanan İstihdam Strateji Belgesine ilişkin son durumu aktardı. Gecikmenin taraflar arasında uzlaşma sağlanamamasından kaynaklandığını belirten Birol Aydemir, belgenin içeriği hakkında somut bilgiler verdiği konuşmasına Türkiye'de işsizliğin iki boyutu olduğunu söyleyerek başladı. Yapısal boyut son on yılda işsizlik oranının %10'un altına inmemesi ile kendini gösteriyor. Konjonktürel boyut ise küresel kriz sürecinde işsizlik oranının %16'ya kadar yükselmesi ki Aydemir'e göre TÜİK tarafından en son açıklanan işsizlik oranının %12'nin altında olması bu etkinin büyük ölçüde ortadan kalktığına işaret ediyor.

İstihdam stratejisine neden gerek duyulduğunu hükümet perspektifinden ele alan Birol Aydemir, yapısal sorunları şöyle sıraladı:

1. Her yıl 800 bin kişi çalışma çağına giriyor, istihdam oranının %50 olduğu düşünülüğünde bu, her yıl işgücüne 400 bin kişinin katıldığı anlamına gelir.
2. Tarımdan çözülen 150 bin kişi bu sayıya eklenince, işsizlik oranını sabit tutmak için bile her yıl 550-600 bin yeni istihdam yaratılması gerektiği görülüyor. Türkiye'de GSYH-istihdam esnekliği 0,5, yani her 1 puanlık büyümede istihdam artışı 0,5 puan. Bu durumda işsizlik oranını sabit tutmak için yılda %6,5 oranında bir ekonomik büyüme sağlamak gerekiyor. Oysa son

20-30 ortalaması %5 olan yıllık ekonomik büyüme ancak yılda 400 bin kişiye istihdam yaratabiliyor.

3. İstihdam ve eğitim arasında bağ yok. %60'ı lise ve altı eğitim düzeyinde olan işgücü, istihdam edilebilmek için gereken vasıfları taşıyor.

İstihdam stratejisinin ilkeleri

İstihdam stratejisi hakkında genel bilgiler veren Aydemir, stratejinin ilkelerini şöyle sıraladı:

1. Bütüncül yaklaşmak,
2. Fırsat eşitliğini sağlamak,
3. İşi değil insanı korumak,
4. İşverene ek yük getirmemek,
5. Sosyal diyaloga dayanmak,
6. Yükümlülük getirmek değil özendirmek.

İstihdam stratejisinin ana eksenleri

Makroekonomik istikrar ve kayıt dışı ile mücadelenin süreceği varsayılararak hazırlanan istihdam stratejisinin dört ana eksen var:

1. Eğitim-istihdam ilişkisinin geliştirilmesi,
2. İşgücü piyasasının etkinleştirilmesi,
3. Dezavantajlı grupların gözetilmesi,
4. Sosyal politikaların yaygınlaştırılması.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Birol Aydemir, bakanlığın bu dört ana eksen arasında en önemlisinin işgücü piyasasının etkinleştirilmesi olduğunu düşündüğünü, ancak buna yönelik politikalarda uzlaşma sağlamanın henüz mümkün olmadığını söyledi. Reform sürecinde yalnızca işçi değil işveren sendikalarının direnişiyle de karşılaştıklarını, Türkiye'de uzlaşma sağlamanın çok zor olduğunu, örneğin AB-ILO standartlarını içeren Sendika Yasası'nın 15 yıldır çıkarılmadığını hatırlattı.

İstihdam stratejisinin başlıca hedefleri

İstihdam stratejisi kapsamında yukarıda sıralanan dört ana eksende 20 somut hedef ve bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak 100'ün üzerinde politika belirlendiğini söyleyen Birol Aydemir, hem rakamsal olarak hem de politika önlemleri olarak altı dolu olan ve 2023 yılı için belirlenen bu hedeflerin bazılarını da açıkladı:

1. İşsizlik oranını %5'e indirmek (2010: %12);
2. İstihdam oranını %50'ye çıkarmak (2010: %43);
3. Büyümenin daha fazla istihdam yaratmasını sağlamak, esnekliği 0,5'ten 0,63'e çıkarmak;
4. Tarım dışındaki kayıtsız istihdamı %30'dan %15'e indirmek;
5. Kadınların işgücüne katılımı %23'ten %35'e çıkarmak;
6. OECD istihdam koruma endeksini 3,46'dan 2,23'e indirmek.

Bu hedeflere ulaşmak için eyleme dönüşen politika tedbirlerini de açıklayan Birol Aydemir, bunlardan ilkinin Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UNEM) projesi olduğunu belirtti. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) arasında imzalanan UNEM Projesi kapsamında 81 ilde, 111 meslek lisesi yeni teknolojiyle donatıldı ve 6000 öğretmenin eğitilmesine Aralık 2010'da başlandı. Devletin meslek liselerinden çıkmasının bir aşaması olarak da bakılan bu proje kapsamında bu 111 okulda saat 16.00'dan sonra işverenlerin gereksinim duydukları alanlarda kurslar düzenlenecek. Kurslara katılıp başarılı olanlar işyerlerinde staj olanağına sahip olacak. Beş yıl boyunca yılda 200 bin kursiyere eğitim verilmesini hedefleyen UNEM projesi ile 900 bin kişinin meslek sahibi olması,

500-600 bin kişinin ise bir işe yerleşmesi bekleniyor.

Birol Aydemir, mesleki eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi ekseninde yürütülen diğer çalışmaların hedeflerini ise şöyle sıraladı:

1. Mesleki yeterlilik standardı oluşturmak⁵.
2. Oluşturulan ulusal meslek standartlarını meslek liseleri müfredatına ve UNEM Projesi kapsamında açılacak kurslara 1 yıl içinde uygulamak.
3. 19 ilde yapılmakta olan işgücü piyasası analizlerini 81 ili kapsayacak şekilde yaygınlaştırmak. Bunun için sanayi ve ticaret odalarında birimler oluşturmak.
4. İşgücü arzının profilini belirlemek. Şu an meslek lisesi mezunlarının profili MEB'de var ancak meslek yüksek okullarından mezun olanların sayısı bile bilinmiyor. Bu konuda YÖK ile ortak bir çalışma başlatıldı.
5. Vasıf uyumsuzluğunu gidermek için orta ve yüksek mesleki eğitimde açılacak ve kapanacak programları işgücü talebi analizine göre belirlemek.

İstihdam strateji belgesi açıklanmamakla beraber, özellikle eğitim-istihdam ilişkisinin geliştirilmesi olan ilk ekseninde uygulama başlamış görünüyor. Birol Aydemir, birinci eksene öncelik vermelerini, "Türkiye'de mesleksizlik problemi var işsizlik değil," diyerek açıkladı ve hükümetin meclise gönderdiği torba yasa tasarısında istihdam stratejisinin diğer eksenlerine yönelik maddeler bulunduğunu söyledi.

⁵ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer'in konferansta verdiği bilgiye göre MEB, YÖK, Sanayi Bakanlığı, DPT ve Hazine'nin de katılımıyla piyasa ihtiyaçlarına uyumlu 294 meslek standardı hazırlandı, bunlardan 124'ü resmi gazetede yayımlandı.

Bunlardan ilki, 30 Haziran 2010'da sona eren ve dezavantajlı bir grup olan kadın ve genç istihdamına yönelik teşviklerin mesleki eğitimle ilgili düzenlemelerle birleştirilerek tasarıya eklenmesi. 18-29 yaş arası erkekler ile 18 yaşından büyük kadınların sigorta primlerinin işverene ait bölümü, mesleki yeterlik belgesi sahipleri için kırk sekiz ay; meslek lisesi, meslek yüksek okulu veya İŞKUR kurslarını bitirenler için otuz altı ay, diğerleri için ise yirmi dört ay süreyle İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanacak. Mesleki yeterlik belgesi sahibi olan veya meslek lisesi, meslek yüksek okulu veya İŞKUR kurslarını bitiren 29 yaş üstü erkekler için bu süre yirmi dört ay. Ayrıca çalışmakta iken, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra mesleki yeterlik belgesi alanlar ile meslek lisesi veya meslek yüksek okulu bitirenler için bu teşvik on iki ay süreyle geçerli. Son olarak, İŞKUR'a kayıtlı işsizler arasından işe alınmaları halinde yukarıda verilen süreler altı ay uzatılacak. 2015 sonuna kadar geçerli olacak bu uygulamadan yararlanabilmek için istihdam edilenlerin işe alındıkları tarihten önceki altı ay işyerinin kayıtlı sigortalıları arasında yer almamaları ve aynı dönemde işyerinin SGK'ya bildirdiği sigortalı sayısının ortalamasına ilave olmaları gerekiyor.

Diğer bir dezavantajlı grup olan özürliülere yönelik önlem de torba yasa tasarısında bulunuyor. İş Kanununa eklenen cümle ile birden fazla ilde işyerleri bulunan işverenlerin, bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü** olduğu işçi sayısının, bu işyerlerinde çalışan toplam işçi sayısına göre hesaplanması hükmü getirilerek, bir

** Bir işyerinde her 50 çalışan için 1 özürliü çalıştırma yerine, ülke çapında 500'den fazla çalışanı olan şirketlere %3 özürliü çalıştırma yükümlülüğü getiriliyor.

yandan toplam özürliü kontenjanı artırılırken diğer yandan işyerlerine yükümlülüklerini ülke çapında yerine getirebilme esnekliği sağlanıyor.

Torba yasa tasarısı, dezavantajlı grupların gözetilmesinden başka sosyal politikaların yaygınlaştırılması ekseninde hazırlanan kanun maddelerini kapsıyor. Buna göre, küresel kriz döneminde gündeme gelen kısa çalışma ödeneğinin yalnızca genel ekonomik krizlerde değil, sektörel ve bölgesel krizlerde de uygulanması ve etkilenen işyerlerinde üç ay aşmamak üzere İşsizlik Sigortası Fonundan kısa çalışma ödeneği ödenmesi öngörülüyor. Ayrıca önceki uygulamada asgari ücretle ilişkilendirilen kısa çalışma ödeneği, artık sigortalının son on iki aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanacak.

Sosyal politikaların yaygınlaştırılması ekseninde hazırlanan bir diğer yasa tasarısı İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanmanın kapsamını genişletmeyi hedefliyor. Bu tasarıya göre kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan ve işsizlik sigortası primi ödeyen sigortalıların, İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamına alınması öngörülüyor. Bu düzenlemeye paralel olarak, kısmi süreli çalışanların işsizlik ödeneğinden yararlanabilmelerine engel olan "hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olma" koşulu kaldırılıyor.

Sosyal politikaların yaygınlaştırılması ekseninde değerlendirilebilecek bir başka uygulama da yeşil kart sahiplerinin işe başlamaları durumunda kartlarının iptal edilmesine son verilerek, çalıştığı sürece askıya alınan kartlarının işten ayrılma durumunda yeniden aktive edilmesi tasarısı. Birol

Aydemir'e göre kıdem tazminatı ile birlikte kayıt dışı istihdamın en önemli iki nedeninden birisi olan eski uygulamanın ortadan kaldırılmasıyla rekabet ortamını bozan kayıt dışılıkla mücadelede de önemli bir adım atılmış olacak.

Son olarak, İşsizlik Sigortası Fonu kullanılarak İŞKUR'un düzenleyeceği kurslardan sadece işsizlik sigortası primi ödemiş işsizlerin değil tüm işsizlerin, hatta Danimarka örneğinde olduğu gibi teknoloji değişimi nedeniyle iş kaybı yaşama riski olan çalışanların da yararlanmasının yolu açılıyor. Kısa çalışma ödeneği ve mesleki eğitim kursları ile birlikte ele alınca bunu, Güney Kore ve İrlanda'da ortaya çıkan yeni yaklaşıma uygun olarak, işsizlik sigortasını istihdam sigortasına dönüştürme yolunda bir adım olarak değerlendirmek mümkün.

Torba yasa tasarısında istihdama yönelik harcamaların kaynağı gerekçesiyle birlikte şöyle belirtiliyor: İstihdamı artırmaya yönelik politika ve tedbirleri uygulamak, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmak, çalışanların vasıflarını yükselterek işsizlik riskini azaltmak ve teknolojik gelişmeler nedeniyle işsiz kalması beklenenlerin başka alanlara yönlendirilmesini sağlamak, istihdamı koruyucu diğer tedbirleri almak ve işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmaları yapmak amacıyla işsizlik sigortası fonunun bir önceki yıl prim gelirlerinin kullanılması öngörülmüştür.

Birol Aydemir, daha önce işsizlik sigortası fonuna devlet katkısının %50'si kullanılırken bundan sonra fonun toplam prim gelirlerinin %30'unun kullanılacağını açıkladı. Böylece kaynak 500 milyondan 1,5 milyar liraya çıkacak. Ayrıca Bakanlar Kurulu'na verilen yetki ile prim

gelirlerinden aktarılacak oranı %50'ye kadar artırmak mümkün olacak.

Torba yasa tasarısı ve UNEM projesi bir arada düşünüldüğünde, istihdam stratejisinin dört ana eksenini arasında sadece "işgücü piyasasının etkinleştirilmesi" eksenini ele alınamamış gibi görünüyor. Bu alanda torba yasa tasarısında yer bulabilen tek konunun bir esnek çalışma modeli olan evden çalışmanın usul ve esaslarının belirlenmesi olduğu anlaşılıyor. Bu alanda atılması gereken diğer adımların taraflar arasındaki uzlaşma sağlanamaması nedeniyle atılmadığını çıkarsamak zor değil. Buna karşın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde yapılan bazı düzenlemeleri, işgücü piyasasını etkinleştirme çabaları olarak değerlendirmek mümkün. Yeni yaklaşımla bir yandan İŞKUR çalışanlarının verimliliği artırılmaya çalışılıyor^{tt}, diğer yandan da İŞKUR'un yetersiz kaldığı durumlarda dışarıdan hizmet alımı planlanıyor. Bunlardan ilki 860 belediyede eğitilen bir kişinin İŞKUR hizmet ofisi gibi çalışması. Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ticaret ve sanayi odalarında da benzer bir yapılanmaya gidilmesi planlanıyor. Ayrıca, görevlendirilecek 1000 kişinin her biri 250-300 işsizden eğitiminden işe yerleştirilmesine kadar olan süreçten sorumlu olacak. Bu kişilerin destek alması için işsizleri işe yerleştirmeleri yetmeyecek, işin sürekli olmasına da bakılacak. Bakan'ın açıklamasına göre bu çalışmaların nihai hedefi tüm işsizleri kayıtlı hale getirmek.

^{tt} Bakan'ın verdiği bilgiye göre bu kapsamda İŞKUR ofisleri için 15 performans ölçütü belirlendi. Bu uygulamanın da etkisiyle 2009 öncesinde %3 olan işe yerleştirme oranı 2010'da %10'a çıktı. Ayrıca, İŞKUR hizmetlerinde süreçler kısaltılırken evrak sayısı ve hizmet süresi azaltıldı. 2011 sonunda hizmetlerin tamamının sanal ortamdan alınabilmesi sağlanacak.

“TÜRKİYE’DE İSTİHDAM POLİTİKASI” konferansı sonuç panelinde katılımcılar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Birol Aydemir’in verdiği bilgilere dayanarak istihdam stratejisinin içerdiği politika seçeneklerini değerlendirdi. Wisconsin Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. John Kennan işsizlik üzerine yapılan tartışmaların stoklar üzerinden yürütülmesini eleştirdi ve bu yıl Nobel ödülü alan iktisatçıların çalışmalarına işaret etti. Ayrıca kadınların işgücüne katılımına yönelik hedefleri çok düşük bulunduğunu ve Birol Aydemir’in katılım hedeflerinin yükseltilmesinin işsizlik üzerinde baskı oluşturacağı savına dayanak olmadığını savundu. Kennan işgücünün okul sonrası eğitime odaklanan birçok ülkenin yatırımının karşılığını alamadığını hatırlatarak, eğitime yönelik harcamaların etkinlik analizleri ile birlikte kurgulanması gerektiğini vurguladı.

Dünya Bankası Beşeri Kalkınma Programı Türkiye Ülke Ofisi Sektör Koordinatörü Dr. Cristobal Ridao-Cano istihdam stratejisi hazırlanırken akademisyenlerin katılımının sağlanmasını, stratejide yalnızca işgücü piyasasına değil eğitim ve makroekonomi politikalarına yer verilmesini ve işi değil işçiyi korumayı hedefleyen küresel paradigma değişikliğinin stratejiye yansımaları çok olumlu bulunduğunu belirtti. Ridao-Cano, istihdam stratejinin henüz tam olarak açıklanmayan işgücü piyasasının etkinleştirilmesi ekseninde bir yandan işsizlik sigortasının kapsamı genişletilirken aynı zamanda kıdem tazminatı gibi işten çıkarma maliyetlerinin düşürülmesi gerektiğini söyledi. İŞKUR’un mesleki eğitim programlarını olumlu bulmakla beraber, Ridao-Cano, bunların ortalama işgücüne yönelik olduğunu belirterek, okuma-yazma bilmeyenler başta olmak üzere en çok ihtiyaç duyan kesime

yönelik eğitim programlarının geliştirilmesini önerdi. Ridao-Cano, kadın istihdamının artırılmasını hedefleyen istihdam stratejisinin, Türkiye’de çok pahalı olan çocuk bakımı ve okul öncesi eğitime yönelik politikalar içermesi gerektiğini söyledi. Son olarak, John Kennan tarafından da vurgulanan mesleki eğitimin etkinliğinin ölçülmesi ve sonuçlarının takip edilmesi gereği kapsamında Dünya Bankası ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ortak bir proje yürüttüğünü açıkladı.

İstihdam stratejisi kapsamında uygulanan politikalarının etkinliğinin ölçülmesini hedefleyen ve Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Seyfettin Gürsel ve Yard. Doç. Dr. Gökçe Kolaşın tarafından hazırlanan “2008-2009 Krizinin İşgücü Piyasasına Asimetrik Etkileri” başlıklı özgün bir çalışma da konferansta sunuldu. Çalışma 30 Haziran 2010’da sona eren kadın ve genç istihdamına yönelik teşviklerin kadın istihdamı üzerinde etkili olup olmadığını araştırıyor. Kolaşın 2008 Ağustos ayında başlayan bu pozitif ayrımcılık uygulamasının, 2009 Ağustos ayından itibaren yeni istihdam edilen herkese uygulanmaya başlaması nedeniyle sadece Ağustos 2008 ve Ağustos 2009 arasında etkili olmasını beklediklerini, nitekim uygulama döneminde gerçekten de kadın istihdamının arttığını, ve etkilerin düşük eğitimlielerde daha net gözlemlendiğini belirtti.

Konferansın panel bölümünde konuşan Seyfettin Gürsel, strateji belgesi tamamlanmadan içeriğindeki bazı politikaların parçalı düzenlemelerle uygulamaya konulmasının sakıncalı olabileceği eleştirisini getirdi. Gerçekten de istihdam strateji belgesi henüz

tamamlanmamakla beraber hükümetin meclise gönderdiği torba yasa tasarısında istihdam stratejisine yönelik maddeler olması, istihdam stratejisinin ilkelerinden olan bütüncül yaklaşımın terk edildiği ya da buna mecbur kalındığı ve strateji belgesi tamamlanmadan içeriğindeki bazı politikaların parçalı düzenlemelerle uygulamaya konularak işsizliğin azaltılmaya çalışılacağı izlenimini veriyor. Bütüncül yaklaşımın terk edilmesi bir noktada buluşarak taraflar arasında uzlaşma sağlanması şansını ortadan kaldıracaktır. Diğer yandan uygulamaya geçmek için istihdam strateji belgesinin tamamlanmasını beklemek uygulamanın hiç başlayamamasına yol açabilir. Bu durumda en uygun çözüm en azından benzer konuların bir arada ele alınacağı yasa tasarıları hazırlamak gibi görünüyor. Konferansın kapanış konuşmasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer'in müzakere aşamasında olduğunu açıkladığı istihdam stratejisi ile ilgili asıl yasa tasarısının bu anlayışla ele alınacağını umuyoruz.

Konferansın panel bölümünde dile getirilen bir başka eleştiri de esnek çalışma modelleri üzerine oldu. ODTÜ Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hakan Ercan İspanya'da uygulanan esnek çalışma modellerinin ekonominin genişleme dönemlerinde büyümenin istihdam yaratma esnekliğini yükselterek istihdamda artış sağladığını ancak küresel kriz döneminde de hızlı istihdam kaybına yol açtığını, benzer bir uygulamanın eşleştirmede sorunlar yaşanan ve tarımsal dönüşümün sürdüğü Türkiye'de sakıncalı olabileceğini ifade etti. Konferansın kapanış konuşmasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer'in işgücü piyasasında esnek çalışma konusundan önce işe giriş ve işten çıkış maliyetlerinin düşürülmesini gündeme almak gerektiğini açıklaması, istihdam

stratejisinin işgücü piyasasının etkinleştirilmesi ekseninde yapılmakta olan çalışmalarda, bu sorunun dikkate alındığını gösteriyor.

Konferansta gündeme gelmemekle birlikte, istihdam stratejisi çerçevesinde gerçekleştirilen uygulamalara daha sert eleştiriler de getiriliyor. 2008'de GAP gibi yatırımlara İşsizlik Sigorta Fonu'ndan para aktarılması, 2009'da yeni istihdam edilen gençlerin ve kadınların sigorta primlerinin işveren payının işsizlik fonuna fatura edilme kararı, İşsizlik Sigorta Fonu'nun amaç dışı kullanımı olarak değerlendiriliyor (4). CHP'nin TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu 2011 Bütçe Kanunu Tasarısı Raporu'ndaki karşı oy yazısında da yer aldığı vurgulanan bu eleştiriler arasında yatırımlara para aktarılması gerçekten de Fonun amaç dışı kullanımı olarak görülebilir. Öte yandan İşsizlik sigortası fonlarının daha kapsamlı bir istihdam sigortası fonuna dönüştürülmesi yönündeki küresel eğilim göz önüne alındığında, kadın ve genç istihdamını artırmaya yönelik teşviklerin ve kısa çalışma ödeneği benzeri uygulamaların fonun amaç dışı kullanımı olarak değerlendirilmemesi gerekir.

Kaynaklar

- (1) Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pDetayDrafOfALaw.aspx
- (2) 18 Aralık 2010 tarihli "TÜRKİYE'DE İSTİHDAM POLİTİKASI" Konferansı konuşma metinleri.
- (3) Gürsel S. ve G. Kolaşın, 2010, "2008-2009 Krizinin İşgücü Piyasasına Asimetrik Etkileri", www.ku.edu.tr/ku/images/EAF/20101218kolasin.pdf
- (4) Gürses, U., 2010, "İşçi parasıyla kalkınma!", Radikal, 27 Aralık 2010